

KAYYAM

ESTANCES

TRADUCCIÓ DE R. VIVES PASTOR

BARCELONA

BIBLIOTECA POPULAR DE «L'AVENÇ»

1907

CARTA

Estimat Vives: Això es una traducció per inspiració; llegir-la, una delícia. Jo prou volia anar-hi a poc a poc, però ls versos se m'enduien. Tot aquell aroma oriental que ns havien dut els romantics, Gæthe dels perses mateixos, i que jo tenia ja oblidat, m'ha reprès fortament amb aquest Kayyam de vostè, que té moments grans com els més grans que puga recordar de qualsevulla altre, per exemple l num. 25, grandios (del poeta i del traductor), els dos nltims versos fondissims del 26, i la delícia del 43; i la gran fantasia oriental del 91. Tant aviat sensual com auster, fred com tendrissim (aquella

llagrima en la sorra del desert!). En fi, amic, l'enhorabona, i les mercès per la literatura catalana, i meves especialment per les primícies que ha volgut donar-men.

Ah! I vostè s'hi ha emocionat en son adéu de traductor, com ja en la tendra dedicatòria. Amunt sempre! Aquesta traducció val per una gran obra original. Seu,

J. MARAGALL

Novembre de 1906

PROLEG

PROLEG

EL medi en que en Kayyam¹ visqué té, sinó una importancia capdal pera la comprensió de les seves estances, un interès prou gran pera que jo tracti en aquest proleg d'explicar lo que se sab de la seva vida, del

---

1) Els datos de la vida den Kayyam els he recullits d'una traducció francesa feta per M. Nicolas, en prosa.

Pera la traducció de les estances m'he servit de la mateixa traducció francesa en prosa i d'una en vers anglès deguda al poeta irlandès Fitz Gerald, comparades.

Sempre he tingut més en compte l'idea i l'esperit que la forma, al fer la traducció.

Es la més completa en vers, car la més llarga anglesa conté sols 100 estances.

L'edició francesa en prosa n té 464.

seu caracter i dels fets més interessants de l'epoca en que visqué.

La seva historia, intimament lligada amb la de dos personatges que van representar gran paper en l'història del seu país, es la següent:

En Kayyam, de veritable nom Omar, — Kayyam es no més que un títol o sobrenom, que vol dir *constructor de tendes*, — nasqué en una vila situada vora Nechapur en el Korazan.

Aquesta afició a posar-se noms o títols es una costum dels poetes orientals en general. Així, Ferdussi vol dir *el celest*; Sadi, *el feliç*; Enveri, *el lluminós*; Hafez, *el conservador*, etc. L'haver triat el de Kayyam — *constructor de tendes* — ens demostra l seu bon gust i la seva modestia altanera, ensems que la profundor del seu judici, car el poeta no es ni un *celestial*, ni un *lluminós*, ni un *conservador*, sinó un *constructor* en l'accepció més ampla del terme.

En quant a les seves idees fonamentals del món, etc., prou que d'una manera justa i certa s veuen en les seves estances, d'una manera justa i certa, més no senzilla, perquè en Kayyam, al meu entendre, era un *complicat*. Me compreneu? Vui dir que no era d'una peça en materia politica, social, etc., i que devegades parlava per impressió, i devegades per convicció de sentiment, i devegades per convicció de cervell. I, així, les contradiccions que alguns trobaran en les seves estances no són tals contradiccions, sinó *diferents* estats d'esperit. Una idea unica, clara i constant en materia religiosa es que no admet les penes eternes per ridicoles i desproporcionades amb el pecat, i per estar en contradicció am la presciencia divina. I, malgrat enlairar-se en sublimes conceptes metafisics, es un poeta essencialment humà, car mai oblida recomanar als homes que frueixin aquí baix, perquè qui sab si hi haurà demà, i si n'hi ha no hi fa res que s'begui,

am la condició de fer el bé fins robant. Sembla una paradoxa i no ho es; sembla que va pressentir aquell estat de *mala consciència* de que en Nietzsche — el profon psicolog — ens parla. Sí, perquè s pot ser pur bevent i impur sense beure. Això es lo que vol dir, al meu entendre, en Kayyam. I es humà en el sentit de que diu les coses més profundes am figures senzilles en sa major part, tant senzilles que fins els que no entenguin el sentit intern se poden distreure am la figura o imatge.

Una altra idea fonamental den Kayyam es el d'un escepticisme intel·ligent i que l'excita a beure i a fruir.

En el fons jo l crec un panteísta, un materialista o un místic de la matèria i un poeta. Sobre tot això: un poeta. Quan s'ha arribat a tenir concepcions i sentiments com els seus, no volguem classificar-lo: siguem poetes pera entendre-l.

I ara seguim relatant la seva historia.

En l'any 1042 de l'era cristiana anà a completar els seus estudis al *medreshé* de la seva vila nativa. Aquest col·legi havia adquirit en aquesta època l'anomenada de produir subjectes d'una suprema distinció, entre ls quals sobresortien sovint homes d'un talent i d'una habilitat remarcables que arribaven a assolir rapidament els més alts carrecs de l'imperi.

Abdul-Kassem i Hassan-Sebba eren, entre els seus condeixebles, els dos companys amb els quals s'havia fet més amic, malgrat llurs diferències de caràcter i d'opinió. Un jorn en Kayyam demanà als seus companys, mig rient, si un pacte convingut entre ells, i basat en l'absoluta necessitat, per aquell a qui la fortuna afavoriria, d'ajudar els altres dos fent-los tota mena de dons, els semblava una cosa pueril. «No, no, — respongueren els altres; — l'idea es bona i l'acceptem amb joia». Se donaren la mà i juraren ésser fidels a llur promesa.

Aquest pacte no féu més que estimular l'emulació dels tres jovenets, i s'aplicaren al treball am gran ardencia.

En Kayyam, modest i dolç de caracter, era un contemplatiu més que un home de món. Aquesta disposició i els estudis que portà a cap en feren un poeta mistic, un filòsof esceptic i fatalista, un *suffi*, en una paraula, com són la majoria dels poetes orientals.

Abdul-Kassem, al contrari, ambiciós i positiu en tota la força del mot, ansiós d'arribar al poder, se dedicà principalment a l'estudi de l'història del seu país, on podia trobar nombrosos exemples d'homes celebres arribats per llur merit o valor als més alts carrecs, així com excelents lliçons en totes les branques administratives. Fou un home d'Estat ilustre.

En quant a l'Hassan-Sebba, tant ambiciós com el seu condeixeble, però menys habil i més violent que Abdul-Kassem, astut i gelós de la superioritat dels seus companys,

seguiu els mateixos estudis amb el secret projecte de servir-sen pera ensorrar als que s'atreuissin a oposar-se a les seves ambiciosos idees. Per aixó fou conegut per les crudeltats comeses i la sang vessada per la seva culpa.

Llurs estudis arribats a terme, els tres amics sortiren del col·legi pera tornar a casa llur, aon visqueren algun temps sense cap anomenada. Habdul-Kassem fou qui primer ocupà un bon lloc en la cort del soldà Alp-Arslan, segon rei de la dinastia dels seldjónkides, i no trigà gaire a ser secretari del mentat monarca, després sub-secretari d'Estat, i a la fi «sedr-azem», primer ministre.

Alp-Arslan, posant aquest habil administrador al cap dels emplejats del seu imperi, li va conferir el titol honorific de Nezam-el-Mouk, o sia *regulador de l'imperi*. Els historiadres del seu temps fan grans elogis d'aquest gran home i atribueixen a les seves virtuts i a la seva capacitat la prosperitat del reialme.

Per aquell temps, quan en plena gloria governava Nezam-el-Mouk, els seus amics anaren a recordar-li l'execució del pacte fet a estudi.

— Què voleu? — els demanà.

— Jo, — digué en Kayyam, — les rendes de la meua vila nadiua. Soc dervitxe i no tinc ambició. Si m dones lo que t demano, podré conrear placevolament en la paternal llar la poesia i entregar-me a la contemplació de la Divinitat.

— Jo — digué Hassan-Sebba — vui un carrec a la cort.

El ministre acordà lo que li demanaven. El jove poeta s'entornà al seu poble i l'Hassan-Sebba fou colocat a la cort, aont, am males arts de cortesà astut, no tardà a conquerir la confiança del monarca. Més, encar que havent-ho obtingut tot mercès a la protecció de Nezam-el-Mouk, el seu esperit ardent i envejós no pogué acomodar-se a l'especie de submissió en que s trobava

envers el seu benefactor; féu tot quant pogué pera aterrar-lo i suplantar-lo; i, a fi d'arribar an això, començà per insinuar a Alp-Arslan que les finances del reialme no marxaven bé perquè l ministre no sen cuidava, i que ja feia més de tres anys que no havia rendit comptes. El príncep sel cregué i Nezam-el-Moulk fou enviat a cercar pera demanar-li comptes a presencia dels grans dignataris cridats a dit efecte i renyar-lo pel retard en que s trobaven les recaudacions dels impostos. Nezam-el-Moulk s'excusà com pogué, donant la culpa del retard a circumstancies independents de la seva voluntat, i prometé ocupar-se seriosament d'aqueixa qüestió, per manera que digué que presentaria ls comptes complets en un terme de sis mesos.

El príncep, satisfet, permeté retirar-se al seu ministre. Més encara aquest no havia passat el llindar del palau, que Hassan-Sebba, acostant-se al rei, li digué que demanar un

terme tant llarg pera una cosa tant senzilla era la prova de la seva incapacitat administrativa. Allavors el príncep li demanà si ell ho faria més rapidament, si li encarregava de fer-ho. L'Hassan respongué afirmativament i que no necessitava més que quaranta dies pera fer-ho. El rei ordenà que s'posessin a disposició seva ls arxius de les finances, els *mustofis* o escrivans del Divan i tot el personal de la direcció de finances. L'Hassan, joiós de trobar-se de cop i volta quefe de la branca més important de l'administració pública, cregué segura la caiguda de Nezam-el-Mouk. Aquest se donà compte, encara que un xic tard, de l'imprudencia que havia comès col·locant un home d'aquesta mena en un lloc tant important, sabent quant interessats eren els homes que Hassan-Sebba tenia baix les seves ordres, Nezam-el-Mouk els oferí fortes sumes de diner pera atreure-sels a la seva causa, i pogué així desbaratar els plans del seu contrari. Passats els quaranta

dies del terme concedit pel rei, reunida l'audiència dels magnats, Hassan semblava triomfador, engallat al mig de la sala amb el seu secretari darrera que li duia ls papers. Però aquest, comprat pel diner del Nezam, desordenà ls papers en que ls comptes estaven fets per ordre de províncies; de manera que quan el rei començà a llegir el *fihrist*, petit llibre, especie d'index dels comptes per ordre de províncies, l'Hassan restà confós perquè els papers no seguien l'ordre indicat.

En Nezam-el-Moulk, quiet en un recó, fruïa de la desfeta del seu rival, i aquesta fou tant grossa que sortí del palau pera no tornar-hi més entre la riota i escandol dels cortesans indignats. Allavors Hassan se n'anà a Siria, aont adoptà ls dogmes de la secta ismaelita, que resolgué importar a la Persia, juntant-hi altres dogmes més conformes amb els de la secta dels *suffis*, amb el designi de fer-sen una arma de domini i de terror. Tornà a Rhei, la seva vila nadiua, després

d'haver viscut algun temps a Spahan, ont, enardit pel crescut nombre de partidaris, volgué usurpar el tronó al rei.

Se féu fort a Alamont, vora Karbin, desde on començà a fer incursions als països veïns. En aquest temps els seus partidaris augmentaren en nombre i devingueren un formidable estol.

Per aquest temps Alp-Arslan morí, deixant al seu fill Malek-cha ls seus immensos estats, dels quals li recomanà que confiés l'administració a Nezam-el-Mouk, el seu fidel i noble ministre. Més aquest no fruí per gaire temps dels seus nous carrecs, car Malek-cha, escoltant als seus calumniadors i enemics, li féu retirar el seu turbà i el seu tinter, insignies de les altes funcions que tant noblement havia exercit. Aquesta desgracia fou causa de la mort del fidel ministre, car, trobant-se sol i sense defensa, Hassan-Sebba el féu assassinar. Abans de morir tingué encara prou temps pera escriure a Malek-cha

una carta en que li recomanava ls seus dotze fills, als quals sols havia llegat el seu nom i els seus lleials serveis.

L'Hassan-Sebba continuava les seves sagrants gestes, no respectant res, degollant contraris, dones, vells, nens, tots els que queien a les seves mans.

Espantat en Malek-cha, envià tropes contra ell pera acabar d'un cop aquestes *razzias*, que gairebé commovien els fonaments del seu palau. Els partidaris d'Hassan augmentaven cada dia i se sentí prou fort pera rebutjar les tropes imperials i obligar-les a batre-s en retirada. Després d'aquesta victòria, Hassan, sense ningú que pogués deturar-lo, féu grans conquestes i adquirí tanta nomenada que semblava que res podria aturar-lo en el seu camí.

L'Hassan lluità am Malek-cha i els seus successors per espai de quaranta-cinc anys, i adhuc el soldà Sendjar no gosà atacar-lo en el seu fort del mont Alamont.

Entretant, en Kayyam, completament estranger a totes aquestes lluites, intrigues i revoltes, vivia tranquil en la seva vila nadiua entregat a l'estudi, a la poesia i a la religió dels *souffis*. Voltat d'amics, cercava amb ells en el vi aquella contemplació extatica que altres creuen trobar en els crits i bramuls llençats am força fins a l'extinció de la veu (secta dels dervitxes cridaires); altres, en els moviments circulars fins a sentir-se presos de vertic (secta dels dervitxes rodaires), i altres en les més terribles tortures fins a perdre coneixença com els indis. Els cronistes perses contenen que an en Kayyam li agradava sobre tot conversar i beure amb els seus amics al clar de lluna en la terrassa de casa seva, assegut sobre un bonic tapiç, voltats de cantaires i de musics, i amb una gentil copera que, am la copa a la mà, li presentava plena.

Vet-aquí, pera finir, dues anedotes de la vida de Kayyam.

Un d'aquells vespres una ventada apagà els llums i tombà l'amfora buida. En Kayyam, irritat, féu els versos següents, pera venjar-se de Déu, blasfemant-lo, que diuen:

Jo bevia una nit, i el Déu que de tot cuida,
d'un buf de vent trencà la meva amfora buida.
Indignat del seu acte vui blasfemar-lo en paga.
Jo bec, i tu, Senyor, ets el que s'ubriaga.

El poeta, després de fets aquests versos, segons els cronistes perses, se mirà al mirall i se vegé negre com un carbó. Just castic del cel! Allavors, pera sincerar-se, en féu uns altres pitjors que ls primers. Heus-els-aquí:

Podem viure sèns fer pecats, pobres mortals!
Quin cor no ha estat tacat d'un mal, siga l que siga?
Més si Déu me puneix fent mal perquè he fet mal,
es tant dolent com jo l Déu que així castiga.

I ara escolteu el gran poeta persa i perdoneu el traductor català.

Kayyam es un amic de nou segles enrera
que vegé en terra persa les bolves de mil mons
i que visqué, bevent, aqueixa vida fera
en mig de les blasfèmies i les contradiccions.

Jo, que he aimat, tot seguit, son ànima altanera,
us vui donar, gent d'ara, l'esprit de ses cançons,
per veure si us convenço, amics, d'eixa manera,
de que s pot esse mistic sèns creure en religions.

Ell aima Déu molt més que no l'aimem nosaltres;
ell no vol imposar ses creencies als altres;
ell no es ni musulmà, ni cristià, ni jueu;

i es més religiós que ells quan beu o diu «jo t'am»,
puix l'amic de tot temps, el dolç i aimant Kayyam,
va passar per la vida dissimulant la creu.

A BERTHA ST. GEORGE

Madòna angelical que aneu pel món sofrint
d'eternal anyorança, car tot poeta anyora ;
filla tristoia i dolça d'aquella verda Erin
esclava, com ma terra, d'una llei opressora ;
germana en poesia que no heu fet versos mai,
però que aneu pel món glatint per eix espai
que l poeta *va fer* ; vós, que m'heu fet comprendre
la bellesa dels versos que l poeta cantà ;
oh vós, bella irlandesa, rebeu del català
eix llibre, que es fill vostre i son record més tendre.

ESTANCES

ESTANCES

I

Vaig enviar mon ànima vers el llunyà Invisible
les lletres d'altra Vida pera que m confegís,
i, a poc a poc, a mi va retornar passible,
dient: «Jo soc mon propi Infern i Paradís».

II

L'Infern es fet de llagrimes, planys i sensacions tristes;
el Cel es fet del pler que enlaira l cor joiós;
naltres mateixos som del Més Enllà ls artistes
i fem Infern i Gloria de riures i dolòs.

III

Oh roda del Destí! Quina estranya mania
es ton odi implacable d'on ve la destrucció
desde l començ del món! Per tu la tirania
es l'estat natural, la natural missió.

IV

Si jo pogués am tu i *Ell* conspirà, amor dolç,
per transformar l'esquema d'eix món trist en calitja,
i si després pogués reunir l'eteria pols
i pastà un món amb ella com el que l cor desitja!

V

Vaig trobà una gran porta que no tenia clau,
un vel tupit guardava en son sí l'Impermès;
vaig sentí ls mots Tu i Jo en xiuxiueig suau
un moment... van callar... i no n parlaran més.

VI

Però, abans que callessin, mon ànima altanera,
que ho vol esbrinar tot, va alçar-se amb un gemec
vers tu i et preguntà: «Ella mateixa que era?»,
i tu vares respondre: «L'ànima es un déu cec».

VII

Pot esser mon aimada més dreta que un xiprè,
més hermosa que un sol, de perfum agradable,
de color de tulipa, però jo ignoraré
per què Déu l'ha pastada am terra miserable.

VIII

Qui creurà que l que ha fet el vas pot fer-lo troços?
Pararà l sol aquell que ha dit al sol que rodi?
Bells caps, braços rodons, mans fines, cabells rossos,
el que us féu per amor, us destrueix per odi?

IX

Tot ser vivent pateix, Senyor, de ton absència;
tot home clar-vident veu ta claror que lluu
més que l sol, i si Tu ets ple d'indiferència
per nosaltres, nosaltres sempreensem en Tu.

X

Que podem viure sense pecar, pobres mortals?
Quin cor no ha estat tacat d'un mal, siga l que siga?
Més si Déu me puneix fent mal perquè he fet mais,
es tant dolent com jo l Déu que així castiga.

XI

Una veu me digué: «Kayyam, no t faci pô
el pecat que has comès: estima, frueix, beu;
del mal surt la clemència, i qui no ha estat mai reu
no capeix la dolçura immensa del perdó.

XII

Diuen que hi ha un infern! S'enganyen o menteixen,
que si hi hagués Infern pels que aimen i frueixen
i els que beuen bon vi, el cel fóra demà
més buit i llis que no la palma de la mà.

XIII

El jorn que l sol s'apagui en l'horitzó sens mida,
el jorn que tot s'esfondri per' no aixecar-se més,
jo t demanaré, *Déu*, per què m'has dat la vida,
si tenies l'idea de pendre-la després.

XIV -

Si, vivint, el meu cor el secret conegués
de la vida, un cop mort sabria l del gran Déu ;
si no coneixes res ara que ets dintre teu,
quan surtis del teu dintre sabras quelcom de més?

XV

Ton cos es una tenda: l'ànima n'es soldà;
quan el soldà surt fòra, el ferrac¹ de la mort,
del lloc ont abans era, am joia la desfà
per, dreçar-la altra volta ont ha marcat la sort.

XVI

Rajant sang dolorosa deus viure, pobre cor!
Si cada jorn coneixes un dolorós torment,
i si la vida dura tant sols un curt moment,
què hi fas dintre l'cos meu, que marxa vers la mort?

XVII

Any nou, desitjos vells! Al meu esprit li manca
la solitud quietosa, ont el meu cor, confús,
espera retrobar de Moisés la mà blanca
i el curatiu halè del profeta Jesús.

XVIII

En l'escola i l'iglesia, el cristià, el jueu i el moro
tenen por de les penes eternes de l'Infern;
més jo, que he penetrat el Pensament Etern,
no tinc por de l'Etern: tant solament l'adoro.

XIX

Si pagues amb el Cel nostra obediència cega
a tes lleis; si castigues am l'Infern el pecat
que tu has volgut un jorn, cerca bon Déu qui t crega,
que en Kayyam te veu altre vivint l'Eternitat.

XX

Quan nosaltres haurem partit sèns deixar rastre,
el sol no canviarà perxò ses lleis ni regles:
ja visqué sèns nosaltres mils i milions de segles,
puix no es per fer-nos llum que llu l'inflamat astre.

XXI

En les coses de l'ànima marxem am precaució
silenciosa, car mentre tenim dents, llengua, orelles
i boca, no devem servir-nos jàmai d'elles
més que per' viure en una constant admiració.

XXII

Som ninots! Som ninots del blau destí joguina,
qui, com un nen que juga am rabia o afalacs,
mou els homes pions, quals moviments combina
com peces sés concienca d'un grandíós joc d'escacs!

XXIII

Al taller del gerrer hi ha pots de tota mida;
l'un magre i pobre i l'altre tot ric, gros i panxut;
més, pobre o ric, panxut o magre, tot pot crida:
«Qui ns féu! Qui ns comprarà? Qui es que ns ha venut?»

XXIV

M'has fet de fang i jo ni sé per què m vas fê;
m'has donat la tristesa plorosa o la gaubança;
i tot el bé i el mal que en aquest món faré,
tu vas pesar-lo un jorn en l'eternal balança.

XXV

Mullà²: no vui que preguis per mi. Déu fa son do
séns que se li demani, i els vels del seu perdó
i sa misericordia, immensos com el mar,
cobriran, sense veure-ls, els grans pecats d'Omar.

XXVI

No tinc prou valor ni ciencia
per aná enllà de l'ençà,
ni tinc prou inteligencia
per viure sense pensá.

XXVII

Si s'ubriaga l'ànima am vi, què hi voleu fer?
En sa presó ubriaga-s, si pot, el presoner
per' oblidá un moment ses pesantes cadenes.
Oh presó d'aquest cos, causant de nostres penes!

XXVIII

La terra es dividida pels déus i religions,
pels sacerdots, profetes, llibres i sagrats textos;
l'impietat, l'islamisme i el pecat són pretextes
que ls homes han trobat per' lluitar com lleons.

XXIX

Del fons de la taverna un cant joiós sortí
que deia: «No deixem en el got ni una glànima³.
Bevem depressa, amics, abans que l fer Destí
se xarrupi d'un glop el vi de la nostra ànima».

XXX

El Koran es un llibre sagrat que s pot llegir
sols a glops. Glops per glops, més valen els de vi.
El que diu «No begueu» es un verset de broma,
perquè estava begut quan l'escrigué Mahoma.

XXXI

Els sacerdots me diuen ubriac i lliberti.
No hi ha pitjor tascó... Ja estem ben leri leri
en punt a dignitat. Jo aimo l plaer i el vi,
i ells ubriagar-se i cometre adulteri.

XXXII

Jo t'adorno, gran Déu, quan mon cavall galopa
sobre l'herba florida; jo t'adorno, oh Diví!,
molt més que en oracions, en l'escuma del vi
que canta tes lloances desbordant de la copa.

XXXIII

Jo bevia una nit, i el Déu, que de tot cuida,
d'un buf de vent trencà la meva amfora buida.
Indignat del seu acte, vui blasfemar-lo en paga:
« Jo bec, i tu, Senyor, ets el que s'ubriaga » ⁴.

XXXIV

Imita la tulipa (sa flor sembla una copa)
i beu amb una hermosa del color d'eixa flor:
no hi fa re que t'aterris begut com una sopa,
que també t pot fer caure el fer Destí traidor.

XXXV

Aquesta amfora fou un ser aimant i bell
que sospirà besant un perfumat cabell,
i aquesta nansa torta que entorn del seu coll passa,
guarda encara la forma d'un braç rodó que abraça.

XXXVI

Bevem, amor, bevem : tot a l'oblit convida !
Jo, que he pensat en tot, en dos jorns de la vida
ni mai he volgut creure ni jamai he pensat,
que són : el que ha de vindre i aquell que ja ha passat.

XXXVII

Vui beure tant de vi, que, un cop mort i enterrat,
ma tomba llençarà olor com un cellé,
i els que vindran a veure-m, tant sols d'haver flairat,
cauran per terra extesos ubriacs de ple a ple.

XXXVIII

Porteu-me vi, copers ! Esfulleu eixes roses,
amics ! Soc un ubriac, ben cert. Què voleu fer-hi ?
Més entre l foc del vi que ilumina les coses
hi veig la gran paraula que explica tot misteri.

XXXIX

Un milé de rosers floreix cada matí,
 vas dir-me. I jo t deman: On viu la flor d'ahí?
 Primer mes dels estius, tu que portes el blat,
 pots endur-ten els grans Jamsid^e i Key-Kobad.

XL

L'Iram^e s'es enfonsat, i de Jamsid la taça
 va rompre-s un bell jorn. Tot fuig, tot mor, tot passa.
 Més vora l'aigua encara naixen les flors, i el vi
 llu am l'esplendor rogenca d'un divinal rubí.

XLI

Que la rojor del vi ens coloregi ls rostres!
 Tes galtes són dos roses quan beus am mi, amor dolç!
 Trenquem l'amfora buida: prou que ls descendents
 sen faran una nova pastada am nostra pols. [nostres

XLII

Danceu mentres jo bec. Si la taverna es pobra,
el vi fa somniar tresors. Jo ho he dat tot
pel vi, ànima, cos, vestits, fins el meu got,
més mano en cel i terra, foc i aigua, si l vi sobra.

XLIII

Si callen els profetes (fa temps llur boca es closa),
el rossinyol no calla. Eix alat peleví ?
diu « Vi roig », diu « Vi roig » a la groguenca rosa ;
diu « Beu vi roig, grogueta, que així ho mana l Diví ».

XLIV

Beure i fruí es ma vida. Tant lluny de l'heretgia
com de la religió, tranquil buido l meu got.
Al casar-me am la vida vaig dir: « Què m' dus per
i ella digué: « Mon dot es la teva alegria ». [dot?]

XLV

Demana vi i hermoses, si vi i hermoses hi ha ;
si hi ha prat verd... ajeu-te vora l'aigua que l rega ;
deixa diables i hurfs pel musulmà que hi crega,
i frueix... car pots morir demà, si hi ha demà.

XLVI

Un glop de vi val més que l reialme de Kavús ;
més m'estimo una taça que l trono de Kobad ;
val més un petó tendre que l'imperi de Thus ⁸,
i, més que un rés hipocrita, un crit d'aimant llaçat.

XLVII

Per' poder guanyâ l cel tot hom cerca advocat :
els uns van a la Meca i els altres van a Roma.
Bevem, ma dolça aimia, que no es precis Mahoma
ni Jesús perquè Déu perdoni l meu pecat.

XLVIII

Beu i aima, que la vida es un sojorn ben breu
i el buf del blau destí t'esmicolarà l vas.
Deus viure en l'alegria, abans de viure en Déu,
puix ni sabs on t'envien ni pots sapiguè on vas.

XLIX

Entrega-t al plaer, mortal, sense recels:
el món es un no res i es un no res la vida,
i un no res eixa volta composta de nou cels.
Aimà i beure es vritat: tot lo demés, mentida!

L

Els contraris del vi, aqueix nectar tant ric,
diuen que es l'enemic de tota religió.
Jo soc home de fe i el bec amb efusió,
com... si begués la sang del meu pitjò enemic.

LI

Amics, doneu-me vi, que tinc la boca seca,
i abans d'ubriagar-me vui fé l meu testament :
« Renteu mon cos am vi, girat cap a la Meca,
i feu baiard i caixa de fusta de sarment ».

LII

Aquell que té constancia beu fins pel Remezà ⁹,
i més pel Remezà encar que ls altres mesos,
car, francament, un més de no beure i resà
es massa penitencia : o més vi o menys resos.

LIII

El jorn que hauré deixat ma vestidura externa ;
el jorn que s parlarà de mi com d'una faula,
feu del meu fang un got, dueu-me a la taverna,
i veureu com reneixo quan l'ompleneu a taula.

LIV

Al cel hi ha vi i hurís, diuen els sacerdots.
Nostra fi, doncs, es beure i aimà un cop allí dalt.
Jo començo en la vida a aimà i a buidar gots
per² preparar mon ànima al gran plaer capdalt.

LV

Sota terra, segons la llegenda, hi ha un brau
que la sosté am les banyes. Relluents com set brases,
hi ha un ramat de set bous en l'aire llis i blau ¹⁰.
Bous a dalt, bous a baix, i al mig un ramat d'ases.

LVI

Quan bec el suc de vinya ho faig a bon escient,
perquè Ell, l'Onnipotent, ho havia decretat
així en sa omnisciencia, per una eternitat.
Bec, doncs, perquè sa ciencia no quedi malament.

LVII

No vulguis mai saber per què les coses són,
ni cansis el teu cor cercant el tot i el re;
viu en dolça alegria, car Déu, quan creà l món,
no t va demanar pas que dessis ton paré.

LVIII

Dels dogmes sols accepta l'immens amor diví;
dóna l pa que posseeixes al pobre que l demana;
no calumniis mai, viu una vida humana,
i jo t prometo l cel. Coper, serveix-me vi!

LIX

Serveix-te de tes forces per beure l nectar dolç;
no resis, no dejunis, aima, roba, si vols;
més escolta l consell suprem que ara t daré:
«En tot allò que facis, posa-hi un xic de bé».

LX

A la vida m'han dut sèns mon consentiment;
he obert els ulls amb estupefacció immensa,
i partiré, després de reposà un moment,
sèns sabè l fi de la vinguda i la partença.

LXI

Vols ser suffi com jo? Vols esse igual a mi?
Pren un granet d'hachís o beu tant sols un men¹¹
de vi; més si tens por de l'eternal torment,
si ets musulmà, atipa-t de pedres del camí.

LXII

Escolta, musulmà, els dies que són aptes
per' beure vi, sèns dany de ta fidel consciència:
«Dimars, dijous, divendres, diumenges i dissabtes,
i dilluns i dimecres; els altres, abstinència!».

LXIII

No beguis amb aquell que beure vi no sab
i al segon vas se torna violent i poca solta ;
bevent t' enfadarà, i l'endemà... altra volta,
perquè vindrà a excusar-se i et farà mal de cap.

LXIV

Davant de la taverna un vellet ajejut
roncava. El pobre estava (i jo també) begut. [vell?
— No tens por, — jo vaig dir-li, — del castic de Déu,
I ell digué: — Bevem, jove, que tot perdó ve d'Ell. —

LXV

Vergonya per' aquell que s'entristeix i plora!
Beu ton vi als sons de l'harpa i esguarda i lasciú ball
de la bella que ondula, que potsê, abans d'una hora,
se romprà en deu mil troços ta copa de cretall.

LXVI

Si Adam hagués sabut trepitjà l raim, i si
hagués dat al dimoni d'eix nectar agradable,
estic cert que ara fóra adorat pel diable,
que de genolls a terra demanaria vi.

LXVII

Desde l jorn en que Venus i la Lluna
van apareixe al cel per ordre del Diví,
no s'ha vist mai una
cosa millor que l vi.

LXVIII

Per'xò sempre m'ha extranyat
veure que s ven el vi bo,
perquè amb el diner guanyat
no s pot comprar res millô.

LXIX

Més val un glop de vi que l'imperi de Djem
i l'olor d'una copa que el dolç fruit que Maria ¹²
va trobà en el desert, i un cantic d'alegria
més que ls planys i les llagrimes de Bu-Said i d'Adhem.

LXX

Amb el cor rosegat viuen en els palaus,
besant el dur fuet que fibla i els alloma,
i després (més val riure) eixa taifa d'esclaus
diu de mi: « Mai serà res aquest pobre home ».

LXXI

Adéu, adolescència-primavera! Ets finida,
car l'aucell-alegria que s diu la joventut
s'ha escapat del seu niu anomenat ma vida,
sense dir-me ont anava, ni dir d'ont ha vingut.

LXXII

No t queixis si l'amor te fa plorar: la joia
va amb el mal de bracet. La pinta de la noia,
que besa cada jorn ses perfumades cues,
sentí abans el dolor d'esser tallada en pues.

LXXIII

Eixa llagrima, vessada
per culpa meva, no s perd,
car la trobaras, aimada,
en l'arena del desert.

LXXIV

Si un jorn te trobés llaçada,
sentiras caure aquest plor
en ton cor, com la rosada
que vivifica la flor.

LXXV

Perquè eix plor que m'has ofert,
com una perla no s fon
i es tornarà una gran font
en l'arena del desert.

LXXVI

Car Déu recull am gest cert
el plor de tots els ulls molls
i les llagrimes són dolls
en l'arena del desert.

LXXVII

No trepitgis les flors, perquè eixes roses
i aquests blaus lotus que am delícia culls,
qui sab si un dia foren les hermoses
ninetes d'uns ulls bells com els teus ulls.

LXXVIII

Pensa que en aquest món totes les coses
se rompen de la mort en els esculls,
més viuen entremig de dues lloses
com una flor premsada entre dos fulls.

LXXIX

Que fins les coses ja caigudes i ertes
conserveu un halè de vida encara,
que en aquest món les ilusions més certes
tenen una ilusió morta per mare.

LXXX

I que en un arbre eix rossinyol joliu
que canta improvisant uns cants nous,
de la brossa ja seca ha fet el niu
on sa femella està covant els ous.

LXXXI

Anem's-en a l'Oasis! Allí es igual tot home;
allí ls noms de soldà i esclau són oblidats;
allí tots són iguals, capitans i soldats,
i sobre tot allí no parlen de Mahoma.

LXXXII

I ben tranquils a l'ombra dels arbres, mon aimia,
amb una amfora plena, un llibre de poesia,
un pa i una cançó que m cantis, tén per cert
que serà Paradís lo que era abans desert.

LXXXIII

D'aquest món d'inconstància, que ns hostatja un no re,
he cercat les vritats am fe i una per una,
i sé que al costat teu es diform el xiprè
i que ton rostre blanc fa groguejar la Lluna.

LXXXIV

La crítica i el favor
humans són una mentida
perquè estem tota la vida
ubriacs del vi d'amor.

LXXXV

Amor, amor, fou el lema
que Feridun ¹³, el gran rei,
escrigué en sa diadema,
i va ser més gran que Key

LXXXVI

Kobad, i l'esvelt guerrer
triomfa de Zoak la fera ¹⁴
enlairant com a senyera
un davantal de ferrer.

LXXXVII

I ara aquest home pasta un
pot, que no sab si un jorn fou ¹⁵
la mà del crudel Kosrow
o el cor del gran Feridun.

LXXXVIII

Feliç aquell qui té en sa maisó tranquila
una bella que l'aima am tendre i dolç afany,
que veu la perspectiva d'una nit... com un any,
i que no s' preocupa del seu cos fet d'argila.

LXXXIX

Escolta l meu consell. No l diguis a ningú.
«Soporta ls sofriments i no hi busquis remei
en mig de tes desgracies, no t mudis per un rei,
ni cerquis un amic perquè sofreixi am tu».

XC

Posseeixo un secret que es la raó del viure ;
dic als bons, no als malvats, els secrets del cor meu ;
veig un lloc que no puc de cap modo descriure,
ni puc donà extensió a mon pensament breu.

XCI

Aquest món, fet de llum de sol i de tenebres,
es l'eternal cacera del caçadó infinit,
i els jorns passen furients com corredores llebres
empaitades sèns treva pels goços de la nit.

XCII

Soc poeta, això es, no soc ni ric ni pobre ;
soc poeta, això es, no soc dolent ni bo ;
soc poeta : si faig un vers, tot lo altre m sobra
i donc mon honra als goços per fer-ne una cançó.

XCIII

Aquí Berham ¹⁶ caçava am sageta o am llaç,
voltat de Pelewans, d'hermoses i de patges.
Ell, que caçava sempre, jeu caçat en son jaç,
trepitjat pels lleons, guineus i ases seivatges.

XCIV

Jo bec voltat de flors i en actitud tranquila,
i tu treballes sempre, gran mufthi ¹⁷ de la vila;
tots dos tenim tenyides de color roig les mans:
jo, de la sang dels ceps; tu, de la dels germans.

XCV

No guardis els diners. La flor, quan s'obre
al bés de la rosada que la mulla,
deixa caure la gota que li sobra
en la grogor de la resseca fulla.

XCVI

Un cop morts són iguals el ric i el pobre;
se pot perdre un tresor... com una agulla;
sols es ric verament el que bé obra
i es dóna... com la rosa que s'esfulla.

XCVII

Dóna al vi i a les dones ton cor aimant i tendre;
mai aimis una cosa com l'or que s guanya i perd:
si relluu com el foc, se torna a voltes cendra,
i es fon com la neu en l'arena del desert.

XCVIII

Els homes, de les glories del món pobres esclaus,
sospiren pels diners, l'honor o el paradís;
jo m ric del món, del cel, de l'honra i dels palaus,
i visc, bévent mon amfóra, tot content i feliç.

XCIX

Sigues amic de l'home honrat i noble i savi;
fuig a mil farsacs¹⁸ lluny del neci i l'ignorant:
si l primé t dóna un vri, beu-tel... fins que s'acabi;
si l segon un antidot, escupa-l a l'instant.

C

Home, llença del cor aimant la passió borda,
més rabiosa que l tigre i més voraç que l llop,
i enganyosa com la guineu, car tot d'un cop
escandalitza més que un goç guardià que aborda.

CI

Tu feres la passió voraç com una llopa
i després ens ordenes que no li dem menjá.
Quina contradicció! Vols que girem la copa
i que no caigui a terra la beguda que hi ha.

CII

La terra que ara pastes am crudels cops de mà
per' fer-ne un pot que cous, gerrer, dintre l teu forn,
fou un home com tu, l'igual d'un passat jorn,
i tu seras, pobre home, el seu igual demà.

CIII

He passat per eix món entre crudels agravis
del fat i no sé d'ont ha de venir la mort;
i ara que sento l'ànima que m puja fins als llavis,
sé que he aimat i no sé d'ont ha vingut l'amor.

CIV

A l'auca cada matí
el gall canta, i am son cant
diu: « Ignorant, ignorant,
que ni sabs per què ets aquí ».

CV

Un niu per aixopluc, un troç de pa, una flor
pera flairar; no ser ni massa fort ni feble;
no creure ni manar, no sê esclau ni senyor,
i no tenir jamai ni mestre ni deixeble.

CVI

Ningú ha penetrat l'essencia
i ningú surt d'ell mateix,
i traspua insuficiencia
tot lo que de mare neix.

CVII

Visc tranquil i sêns defici
perquè t conec, Senyô, i sé
que l jorn del final judici
del bé n'ha de sorti l bé.

CVIII

Si un extrany t'aprecia, tracta-l com un parent;
si un parent te traeix, tracta-l com un extrany;
si l verí cura, pensa que es un verí... excelent,
i si l'antidot mata, llença-l, perquè es un dany.

CIX

Una gota d'aigua plora
perquè l'han tret del mar,
i l'immensitat anyora
l'ànima trista d'Omar.

CX

El mar li diu: «Si ara ets fòra
de mon sí i rodes pel món
com un plor, prou vindrà l'hora
que t tindrè en mon sí profund».

CXI

I l'immensitat diu: « Corre
pel món com un gra de sorra:
prou tornaràs al sí meu ».
La gota es mar; l'ànima, Déu.

CXII

Emportat pel temps rapid, que acorda ls seus favors
als menys dignes, ma vida es un pou de dolors.
Mon cor viu apretat com la flò encar poncella,
i sembla una tulipa, tot roig de sang com ella.

CXIII

Oh tu que tot un món cerca am plors o desfici,
o en la copa de ví d'incruent sacrifici,
tu vius en tots els ulls i vius en tots els precs:
no t sentim, car som sords; no t veiem, car som cecs.

CXIV

Fruim! La vida fuig com si fos d'argent-viu;
la joventut s'escorre com l'aigua d'un torrent;
del plor del nen que neix al badall del morent,
venim com una pluja i correm com un riu.

CXV

Un rossinyol, ubriac d'amor per una rosa,
veient-me trist un jorn, cantà com si digués:
« Guaita la flor, somriu, la poncella es desclosa,
i la vida que passa ja no s retroba més ».

CXVI

Vaig veure un home, en un dels meus viatges,
que no era heretic, ric, musulmà ni jueu;
ni creia en la vritat, en la llei, rei, ni Déu.
Quin home en aquest món tindria tal coratge?

CXVII

Sabs per què l llir blanc i l'esvelt xiprè
són nobles emblemes de la llibertat?
Perquè l llir té llengua i calla altanê,
i el xiprer cent braços que mai ha allargat.

CXVIII

Un cheik digué a una dòna: «Plena de vi, bagassa,
et dónes a qui t paga, i robes els distrets».
La dòna respongué: «Cheik, no cridis massa:
jo soc tor lo que dius, més tu no dius lo que ets».

CXIX

Si poblessis el món de rics, aquesta acció
no fóra pas millor que alegrar la tristesa
d'una ànima que plora. Qui acomplirà l'empresa
d'esclavisá un cor lliure am la dolçò?

CXX

Si t fas anomenada en una vila,
tothom te tractarà de llibertí i malvat;
si vius en un recó una vida tranquila,
te diran que ets inútil pera l'humanitat.

CXXI

Ni que fossis més sagrat
que Elies o que Sant Jordi,
amaga-t com el gra d'ordi
i surt quan sies granat.

CXXII

Home, guaita eix sojorn trist i desordenat
com si fos un palau fet per' l'especie humana:
la vida es un viatge que fem en caravana,
i el món es una pedra ont ens hem desllaçat.

CXXIII

Si la roda del cel m'ha refusat la pau,
m'armo en guerra i amunt! Si ma reputació
es dolenta, amunt sempre!, i, am gran satisfacció,
de ma propria miseria n basteixo un palau.

CXXIV

Aquest vi, per sa essència, no pot desaparèixer,
més les formes cambien: un dia es un aucell,
un altre un peix, un altre un hom que mor de vell,
i un altre un infantó boi acabat de néixer.

CXXV

Has vist tot el món. I què?
Lo que has vist i oit no es re.
I pots veure l'astre d'ambre
desde un recó de ta cambra!

CXXVI

Tu i jo, Senyor, viurem en eternal concordia,
puix si es cert que he begut i aïmat des que só nat,
confiant, oh Senyor!, en ta misericordia,
am planys i resos tristos jamai t'he amoinat.

CXXVII

Ubriac diu-me la gent, rient a tota tesa;
ubriac, els devots, tots escandalisats.
Bé us mengeu els raims! Per què priveu, irats,
la filla que ns enjoia, si la mare es permesa?

CXXVIII

El vel d'hipocresia cobreix el cor de molts;
més, si m vols creure, llença-l per mor de Déu defòra;
el món, naltres, tot es un montonet de pols;
l'altre es un món etern i aquest el món d'una hora.

CXXIX

Sé lo que l ser i el res tenen d'apariencia ;
sé l fons de tota idea noble, baixa, enlairada.
Que s'esfondri en el res tota eixa imbecil ciencia
si he trobat re millor que una ànima ubriagada.

CXXX

El temps perdut amb els savis
jo l retrobo a la taverna,
i faig oració amb els llavis
de la copa, quan vull fer-ne.

CXXXI

Juntades les estrelles en un punt del cel blau,
vindrà l gran cataclisme. Abans caurem nosaltres,
i els fills dels nostres fills dels nostres fills, al cau,
i la pols servirà per' fè un palau pels altres.

CXXXII

Ubriacs! Sols vosaltres sabeu el dolç llenguatge
de les roses i el vi. Els pobres d'esperit,
els de cor feble, us diuen ubriacs com ultratge.
Bevem! Deixem que diguin! Dalit, dalit, dalit!

CXXXIII

Desfés els nusos de cabells rossos
que en son cap porta l'amor que t'am,
ans que t desfaci l nus dels òssos
la mort ferestega, amic Kayyam!

CXXXIV

Aquest vi que dona ardencia
fa somriure a gent malalta
i es una piga a la galta
del rostre d'intel·ligencia.

CXXXV

Bevedors, bojos i boges,
amics, reguem de vi i prat,
perquè, un cop ben amarat,
tot esclatarà en flors roges.

CXXXVI

Acosta ls llavis teus als llavis de la taça;
beu vi, si n tens; frueix, perquè la vida passa.
Val més empenedir-se d'haver-ne begut massa,
que ser vell, tenir set i sentir la mà llaça.

CXXXVII

La lluna del Remezá
apareix al firmament.
No poder beure fins a
la fi del mes! Quin torment!

CXXXVIII

Un remei haig de cercà :
a la fi del mes Chebà¹⁹
beure molt pera restà
ubriac el mes següent.

CXXXIX

Al Medresshè, a l'iglesia cercant la veritat,
he parlat am cheiks, filososps, sants i savis ;
he escoltat les paraules que eixien de llurs llavis
i he sortit per la porta per ont havia entrat.

CXL

No us deixeu enganyar pel món, homes lleugers,
ni malgasteu el temps am treballs ni quefers.
Déu, el món, copa i jo no fem més que una peça.
Cerqueu l'amic, que es Déu, i bevem vi. Depressa !

CXLI

Soc quefe d'ubriacs que a la taverna beuen;
soc l'etern rebelat contra la llei de Déu;
ubriac vaig llençant complantes del cor meu,
perquè l meu Déu no es pas com el que ls altres creuen.

CXLII

Si la vida s'escorre, que sia dolça, amarga
o insipida, què hi fa? Morir-se a Neuchapur
o a Delk, què hi fa? Què hi fa que sia curta o llarga,
i que aquell que la visqui sia viciós o pur?

CXLIII

Els *crusos* tenen pa cuit;
els *incomplets*, les riqueses;
els *esclaus*, el millor fruit;
i els *lletjos* tenen belleses.

CXLIV

Els millors d'aquest món, els que pugeñ enlaire,
i que am l'intel·ligència, aquest alat cavall,
recorren tot el cel, no poden fruir gaire:
galopen per la volta, la testa cap per 'vall.

CXLV

I van tots marejats pel cel. I el firmament
resta tancat. Va obrir-se tant sols un curt moment:
Guaiteu-lo! Era la copa d'un Déu. La copa llesta,
la va posar girada damunt la nostra testa.

CXLVI

I encara hi han bombolles del vi que duia a dintre.
El firmament, la volta, porta encara en son cintre
bombolles de l'escuma del vi, i ara són elles
aquest eixam de punts lluminosos d'estrelles.

CXLVII

I aquest got capgirat
amaga darrera seu
tot el pensament de Déu,
tota la gran veritat.

CXLVIII

Sols te resta l record dels grans plaers passats;
ja es un gros pes la copa pels teus braços llaçats;
més, frueix! Prôu que en el jou de Mort hauras de raure,
prou que s romprà la copa, més no la deixis caure.

CXLIX

El Destí, malhumorat,
m'ha pagat am crudel paga,
i quan m'ha vist llatzerat
ha posat llaga... a la llaga.

CL

Sacerdots, savis i vells,
i en general tot *ascetic*,
te declararan heretic
si no ets un ase com ells.

CLI

Dóna-m l'alegria boja,
oh vi, mon unic consol!
Mon rostre llu com un sol
quan tu m poses la pell roja.

CLII

Soc ubriac, idolatra, infidel! No hi fa res
lo que m diuen els altres. Cascun grupu de tres
té una opinió de mi i a mi m'importa poc
lo que pensen els altres, perquè soc... lo que soc.

EPILEG

Fins els savis més profons
per llur ciència, no han pouat
al pou de la veritat,
ni arribaran mai al fons.
Més tots han sigut prou febles
per no dir-ho a llurs deixebles
i han xerrat dintre les aules,
donant com a vritats faules.

ADÉU DEL TRADUCTOR

Oh dolç Kayyam, amic, adéu! Voltat de vinyes
dorms el somni eternal; les roses flairen
vora ta tomba, i el vianant, al veure-les,
saluda en tu l'amic de les flors roges ²¹
i deis pampols com mans, com mans amigues,
encar que indignes, que, després nou segles,
te fan sortir defòra de la tomba
per cantà en català tes cançons gaies.

NOTES

NOTES

1) *Ferracs*. Són els criats o servents que fan els encarrecs i comissions, escombren els patis i omplen i buiden els brolladors. Acompanyen llurs senyors quan van a fer visites, pera fer apartar els passants i treure del mig del pas els camells i ases que obstrueixen el pas en els estrets carrers de les poblacions perses. Són els encarregats de fer i desfer les tendes de campanya quan llurs senyors van de viatge.

2) *Mullá*. Sacerdot mahometà.

3) *Glánima*, llàgrima. Se diu a la Conca de Tremp. M'he pres la llibertat d'introduir-la en el llenguatge ciutadà.

4) Se diu que després d'improvisats aquests versos el poeta va mirar-se al mirall i va veure-s negre com un carbó.

5) Djem o Jamsid, cinqué rei de la dinastia dels Pich-Dadians. El seu veritable nom fou Djem, però ls seus subdits ajuntaren al seu nom el mot *chid*, que vol dir sol, a causa de la seva bellesa i de la seva bondat. Se li atribueix la fundació de Persepolis. Va instituir el *nuruz* o novell dia de festa del 21 de Març. Encara s

conserva aquesta festa. En el mentat jorn el rei puja al seu trono i dóna audiència solemnia. Diuen que va inventar el vi, desconsolat de no poder menjar raim tot l'any. Féu exprimer el raim pera guardar el suc, i al cap d'algun temps, a l'anar a beure, el trobà fet vi. El trobà tant bo que n féu publica declaració i el recomanà als seus subdits.

Key-Kobad fou el primer rei de la dinastia dels Keyans. Els historiadors perses diuen que aquest príncep vivia retirat en les montanyes d'Elburz, quan Nuzer, desè rei de la dinastia dels Pich-Dadians, o siga *els primers distribuïdors de justícia*, fou mort per Afrasiab, rei del Turan (Turquestan), que usurpà i trono. Els poderosos del reialme volgueren un rei capaç de treure de Persia l'usurpador i triaren en Kobad, el qual acceptà, llençant Afrasiab del trono i regnant am gloria.

6) *L'Iram* vol dir tot el regne de la Persia antiga.

7) *Pelevi*. Geni de la llengua antiga de Persia, conservada en la traducció del Sendavesta. Llaç d'unió entre les llengües iranies i les semitiques. El poeta la personifica en el rossinyol.

8) Kavús, segon rei de la dinastia dels Keyans, fill de Key-Kobad. Key es el títol comú a tots els reis.

Thus. Altre rei oncle de l'anterior.

9) *Remezà*. La Quaresma mora. Mentres dura, les pregaries i els dejunis són més forts que ordinariament i més obligatoris.

10) *Afirmacions de la llegenda persa*.

11) *Suffi*. Secta de l'islamisme, tant vella com l'islamisme mateix. Ensenya a arribar, pel despreci de les coses d'aquest món i per una constant abnegació riallera, a la suprema beatitut o comunicació directa am Déu. Altres

sectes cerquen això mateix en els crits (dervitxes cridaires), o bé en els moviments frisosos, circulars i ràpids (dervitxes rodaires), o bé en els suplicis més crudels (els indis). Pera arribar a la comunicació, els suffis han de passar per quatre graus diferents. El primer (direcció del cos) obliga al deixeble a conformar-se amb les practiques externes de la religió revelada i seguir una conducta exemplar. El segon (camí, desig, necessitat i esperança) indica que l deixeble pot dispensar-se de l'observació de les formes externes dels cultes dominants perquè ha assolit, per la seva devoció mental, el coneixement de la substancia divina, deixant el culte practic per l'espiritual o *acte d'ànima*. El tercer es l'anomenat coneixement per excelencia. Es el grau de la presència, i el que arriba an aquest grau es reverenciat pels seus deixebles, considerat com inspirat de Déu i venerat com director, perquè la seva ànima frueix, en les planes celestials, de la divina presència. El quart es el de veritat, o siga l de contemplació extatica.

Hachis. Opi.

Men. Mida persa equivalent a tres kilos.

12) El dolç fruit que Maria va trobar en el desert. Segons la llegenda persa i el Koran, la Verge Maria, prenyada de Jesús, va retirar-se al desert pera deixar-se morir de fam i de vergonya. Els dolors del part varen sorprendre-la sota una palmera sense fulles. L'àngel Gabriel se li aparegué i va dir-li que mengés dels fruits deliciosos de l'arbre, que sen trobà cobert per miracle. Cada vegada que anava al seu jaç n'hi trobava, i Zacaries, que era qui la cuidava, li preguntà d'on li venia aquest aliment. « Del cel, — digué ella, — que alimenta aquells que vol ».

Bu-Said i Adhem. Sobirans de Persia (això segons

una tradició popular) que s'entregaren a la contemplació trista i a la poesia, convençuts de la vanitat de les coses d'aquest món.

13) Feridun. Setè rei de la dinastia dels Pich-Dadians, que degué l seu trono a la revolta de Gaveh. Humil ferrer de Ispahan que alçà com senyera l seu davantal de treball.

14) Zoak la fera. Fou el rei contra l qual se revoltà Gaveh perquè havia fet matar dos dels seus fills pera treure-ls els cervells i donar-los a les serps que li sortien de les espatlles. Fou mort per Feridun, el seu successor, renomemat per la seva bellesa i bondat. La meua avia n féu una llegenda que m'havia explicat moltes vegades com rondalla. El dimoni s presentà a Zoak en forma de juglar i li demanà que li deixés besar les espatlles. Ho féu, i dues serpents eixiren dels seus muscles, a les quals havien d'alimentar am cervells de joves. Això fou la causa de la revolució.

15) Key-Kosrow. Tercer rei de la dinastia dels Kéyans, fill de Siavoch, que fou mort per Afrasiab, i nét de Key-Kavús.

16) Berham. Rei de la dinastia dels Sassanides, fill i successor de Sezdedjerd. Fou crudel pera ls cristians i terrible pera ls seus enemics del seu país. Era un valent i intrepid caçador.

17) *Mufibi*. Jutge persa.

18) *Farsacs*. Mida d'extensió persa antiga.

19) *Cheik*. Predicador vell i cap d'una comunitat religiosa.

20) El més Chebà es l'anterior del Remezà.

21) La tomba den Kayyam està voltada de vinyes i flors.

En premsa ja aquesta traducció, en trobem una en prosa feta per en Martínez Sierra i publicada en EL RENACIMIENTO, de Madrid, en el número del mes de Març. Es la primera publicada a Espanya; però crec que la catalana era anteriorment feta. En Maragall escrigué la carta que va al començament a darrers de Novembre de l'any passat.

Aquesta traducció castellana en prosa està literalment tret a d'una anglesa incompleta, puix conté solament LXXV estances, essent així que la completa de Fitz Gerald (1859) en conté C1.

L'interpretació de Kayyam es totalment diferent de la meua, que ~~va~~ i per desconeixement de l'edició francesa de l'orientalista i consul de França a Rescht, M. Nicolás, que es literal i en prosa i conté l'original persa pera facilitar la

comparació dels dos textos als orientalistes, i deu esser, per tant, la més fidel.

Ademés, he cambiat l'ortografia de certs noms per ser útil solament en anglès. però innecessaria en català.

Que consti, doncs, que a Catalunya ha sortit el Kayyam més complet d'Espanya.

I dispensi en Martínez Sierra les imperlinències que pugui haver-hi en aquesta nota.

R. VIVES PASTOR

TAULA

	<u>Pags.</u>
Carta	5
Proleg	9
Estances.	31
Notes	89